

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

«Τα παιδιά δεν πάνε καλά» (παραβατικότητα ανηλίκων)

Κείμενο 1: «Τα παιδιά δεν πάνε καλά»

Τη σπρώχνουν στο έδαφος, της δίνουν άγρια χαστούκια, της τραβάνε τα μαλλιά, την κλωτσάνε. Τη χτυπάνε δύο και τρεις μαζί, ενώ το ανήλικο κοινό παρακολουθεί εκστασιασμένο και επευφημεί. Το περιστατικό του δημόσιου ξυλοδαρμού της 13χρονης έξω από σχολείο στο Περιστέρι είναι ανατριχιαστικό για πολλούς λόγους: για την ηλικία των εμπλεκομένων, για την ηδονή που αντλούν από τη βία, για όσα ζοφερά προοικονομεί το σκηνικό.

Ο βασικός λόγος που αδυνατούμε να αναλύσουμε, πόσο μάλλον να θεραπεύσουμε, τη βία μεταξύ ανηλίκων, είναι η τάση μας να την αποδίδουμε σε εξωτερικές παραμέτρους – κοντινές στα παιδιά αλλά πολύ μακρινές από την πηγή του όποιου κακού. Κάποτε έφταιγαν τα βίντεο γκέιμ και οι σκληρές ταινίες που εξωθούσαν τάχα τα παιδιά σε ακραίες πράξεις. Όταν δεν έφταιγε η εναλλακτική πραγματικότητα, έφταιγε η αληθινή πραγματικότητα όπως προβαλλόταν από τη σατανική τηλεόραση. Ενίστε έφταιγαν οι «κακές παρέες» και οι «ξένοι» που παρέσερναν τα «καλά παιδιά». Πιο μετά, έφταιγαν τα smartphones. Σήμερα, κατά το ίδιο βολικό και ανεδαφικό μοτίβο, φταίει η τραπ και τα «μηνύματα που περνάει στους νέους». Το πρόβλημα, όμως, δεν είναι οι καλές ή κακές συνήθειες των παιδιών, τα καλά ή κακά χόμπι τους, οι καλές ή κακές υποκουλτούρες τους, τα μέσα που χρησιμοποιούν για να εξερευνήσουν την άγουρη προσωπικότητά τους. Το πρόβλημα είναι πυρηνικό· η διαπαιδαγώγησή τους: το σπίτι τους, οι γονείς τους, το σχολείο τους, το κράτος τους – όλες εκείνες οι θεσμικές δυνάμεις που τα διαμορφώνουν όχι ως χρήστες και καταναλωτές προϊόντων, αλλά ως άτομα. Όποιος ψάχνει την αιτία της αποκλήνωσης των παιδιών, πρέπει να την αναζητήσει στα πρόσωπα που έχουν ηθική και νομική ευθύνη να μεγαλώσουν πολιτισμένους ανθρώπους, αλλά αποτυγχάνουν συστηματικά, και γι' αυτό ρίχνουν την μπάλα στην εξέδρα.

Η ανενδοίαστη βία αυτού του είδους είναι δηλωτική ελλείψεων πολύ πιο καθοριστικών από την επίδραση εξωγενών παραγόντων: τα βίαια παιδιά είναι βίαια επειδή έχουν διδαχτεί από μικρά τη βία ή την ανοχή στη βία· επειδή κανείς δεν τα απέτρεψε από αυτήν εγκαίρως και αδιαπραγμάτευτα, με αποτέλεσμα να την υπολογίζουν τώρα ως μία ακόμα επιλογή προσωπικής ή συλλογικής έκφρασης. Παράλληλα, το φαινόμενο είναι ενδεικτικό της γενικότερης επιτρεπτικότητας απέναντί τους, η οποία δεν αποτελεί μόνο προϊόν καταφάσεων αλλά και αναιμικών αρνήσεων: οι ανήλικοι συμπεριφέρονται παραβατικά, επειδή απλώς μπορούν.

Κείμενο 2: Παραβατικότητα ανηλίκων: Γιατί αυξήθηκαν τα περιστατικά

Οι ολοένα και αυξανόμενες υποθέσεις παραβατικότητας ανηλίκων που έρχονται στο φως το τελευταίο διάστημα σοκάρουν αφενός με τη συχνότητά τους και αφετέρου με την επιθετικότητα που εκδηλώνεται. Ειδικοί υποστηρίζουν ότι έχει μειωθεί και ο μέσος όρος της ηλικίας των παιδιών που έχουν παραβατική συμπεριφορά, κάτι που προκαλεί ανησυχία, αποδίδοντας το φαινόμενο σε μεγάλο βαθμό στον νέο τρόπο ζωής, στον εγκλεισμό της πανδημίας, την κακή χρήση του διαδικτύου και την ενδοοικογενειακή βία την οποία βιώνουν τα παιδιά.

«Πράγματι, τα περιστατικά βίαιης παραβατικότητας από ομάδες, μάλιστα, ανηλίκων έχουν αξιοσημείωτα αυξηθεί, όπως και η θεατότητά τους: ληστείες με αντικείμενο κινητά τηλέφωνα, επικίνδυνες σωματικές βλάβες και συμπλοκές ανάμεσα σε παρέες παιδιών κ.λπ. προβάλλονται όλο και περισσότερο από τα μέσα ενημέρωσης και απασχολούν την Εισαγγελία Ανηλίκων, το Δικαστήριο Ανηλίκων και τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων.

Ακριβώς λόγω της βίαιης φύσης των περιστατικών, καταγγέλλονται και πιο συχνά. Η παραβατικότητα των ανηλίκων είναι μέρος της συνολικής παραβατικότητας σε μια κοινωνία, του ανομικού φαινομένου. Έτσι και η ανήλικη παραβατικότητα μετέχει και διαμορφώνεται από αυτό το γενικό πλαίσιο και αντίστοιχα κατασκευάζει μια αναπαράσταση αυτής. Αποτελεί μια από τις όψεις της κοινωνικής τοπογραφίας. Εάν θέσουμε αυστηρά και αδιαπέραστα όρια μεταξύ της συνολικής παραβατικότητας και αυτής των ανηλίκων, χάνουμε τη γενική εικόνα που παράγει και αναπαράγει όλες τις μορφές εγκληματικότητας με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και έτσι θα μετατρέψουμε και θα κατακερματίσουμε ένα συνολικό πρόβλημα σε πρόβλημα ατομικής, εθνοτικής κ.λπ. παθολογίας ή σε πρόβλημα προς επίλυση από τα επιμέρους συστήματα, όπως είναι το σχολείο, η οικογένεια, η δικαιοσύνη κ.λπ., τα οποία καλούνται να ενεργήσουν μεμονωμένα», λένε οι εκπρόσωποι του ΔΣ του Συνδέσμου Επιμελητών Δικαστηρίων Ανηλίκων Ελλάδας.

Σχετικά με την αντιμετώπιση του ζητήματος οι εκπρόσωποι του ΔΣ του Συνδέσμου Επιμελητών Δικαστηρίων Ανηλίκων Ελλάδας υποστηρίζουν: «Αν δεν υπάρξουν ριζικές πολιτικές επιλογές στήριξης, ενίσχυσης και δημιουργίας κατάλληλων δομών και μέσων και αλλαγή κοινωνικού μοντέλου, τότε ναι, και περαιτέρω αύξηση της ανήλικης παραβατικότητας και βίας θα προκύψει. Αν αποστασιοποιηθούμε από την παραπάνω θεώρηση, κινδυνεύουμε να εγκλωβισθούμε σε έναν ανορθόλογο και αντιπαραγωγικό κατακερματισμό ευθυνών («φταίει το σχολείο, φταίει η οικογένεια» κ.λπ.) και σε μονόπλευρες παρεμβάσεις».

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο ρόλος του σχολείου και της οικογένειας δεν είναι κρίσιμος. «Σίγουρα η συνδρομή από εξειδικευμένους επαγγελματίες, οι οποίοι πρέπει να είναι οργανικά ενταγμένοι στη σχολική ζωή και κοινότητα είναι σημαντική. Η ενεργοποίηση των συλλογικοτήτων (δασκάλων, γονέων, μαθητών) μέσα και σε συνεργατικές δράσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας είναι εξίσου σημαντική. Σημασία όμως έχει και το πώς σχεδιάζονται και γίνονται τα πράγματα. Συχνά βρισκόμαστε αντιμέτωποι με διαδικασίες δημιουργίας αποδιοπομπαίων τράγων, όπου παιδιά και οικογένειες αντιμετωπίζονται μέσα από

στερεότυπα και δεν τους δίνεται μια πραγματική ευκαιρία ούτε η έγκαιρη, κατάλληλη και αλληλέγγυα στήριξη να λειτουργήσουν μέσα στη σχολική κοινότητα», υποστηρίζουν η Πάρη Ζαγούρα και ο Γιάννης Πράνταλος.

Αθηναϊκό – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, 5-6-2023

Κείμενο 3: Κική Δημουλά, Γράψε λάθος

[...]

Απ' τη σκοπιά του καθενός η ορθογραφία.

Πάρε παράδειγμα

τι κινητά που γράφεται το ψέμα:

όταν εσύ το εξακοντίζεις προς τον άλλον

σωστά το γράφεις μέσα σου, θαρραλέα,

Όμως όταν εσύ το δέχεσαι κατάστηθα

τότε το γράφεις ψαίμα.

Ρωτάς από πού ως που

γράφω τη συμπόνοια με όμικρον γιώτα.

Ποιος ξέρει θα με παρέσυρε η άπνοια

ο ανοίκειος το ποίημα η οίηση

το κοιμητήριο η οικουμένη το οικτρών

και η αιιδός επιθυμία

απ' την αρχή να ξαναγραφόταν ο κόσμος. Εξάλλου σου θυμίζω η συμπόνοια

πρωτογράφηκε λάθος από το Θεό.

Κική Δημουλά, Ποιήματα, Εκδόσεις Ίκαρος

άπνοια: όταν δεν φυσά καθόλου

ανοίκειος: ο ασυνήθιστος, αυτός που δεν αρμόζει στην κατάσταση

οίηση: αλαζονεία, έπαρση

οικτρών: αυτό που προκαλεί θλίψη με την αθλιότητά του

αιιδός: το πρόσωπο που τραγουδά, τραγουδιστής

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε συνοπτικά (60-70 λέξεις) το περιεχόμενο της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 («Ο βασικός λόγος που αδυνατούμε... την μπάλα στην εξέδρα»).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να γράψετε στην κόλλα σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, με βάση το περιεχόμενο των αντίστοιχων Κειμένων 1 και 2 (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

(μονάδες 12)

1. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι οι ενήλικες

- α. γνωρίζουν τα αίτια της παραβατικότητας των ανηλίκων.
- β. επιχειρούν να μετακυλήσουν την ευθύνη σε δευτερεύοντες παράγοντες.
- γ. αναγνωρίζουν πως δεν ευθύνονται για το πρόβλημα οι «κακές παρέες» και οι «ξένοι».

2. Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι

- α. τα παιδιά θεωρούν πως η βία είναι μορφή προσωπικής έκφρασης.
- β. η βίαιη συμπεριφορά είναι ζήτημα επιλογής και κατ' επέκταση ευθύνης των παιδιών.
- γ. οι ενήλικες φέρουν ευθύνη για τις επίμονες αρνήσεις που προβάλλουν στα παιδιά.

3. Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 2 διατυπώνεται η άποψη ότι

- α. η παραβατικότητα των ανηλίκων είναι χωριστό φαινόμενο από την ενήλικη παραβατικότητα.
- β. η παραβατικότητα των ανηλίκων συνιστά μια αναπαράσταση της ενήλικης παραβατικότητας.
- γ. η παραβατικότητα των ανηλίκων είναι πρόβλημα που οφείλει να επιλύσει το σχολείο και η οικογένεια.

4. Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 2 αναφέρεται ως προϋπόθεση επίλυσης

- α. η στήριξη του σχολείου και της οικογένειας.
- β. η δημιουργία κατάλληλων δομών.
- γ. η πολύπλευρη προσέγγιση του φαινομένου.

B2. Με ποιες γλωσσικές επιλογές/εκφραστικά μέσα στηλιτεύει ο γράφων την στάση των ενηλίκων απέναντι στο πρόβλημα της παραβατικότητας των ανηλίκων στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1; Να παρουσιάσετε τρεις (3) διαφορετικές και να εξηγήσετε τη νοηματική λειτουργία τους. Μονάδες 13

B3. Να συγκρίνετε τις απόψεις των συγγραφέων στα δύο χωρία: «Όποιος ψάχνει την αιτία της αποκτήνωσης... την μπάλα στην εξέδρα.» (Κείμενο 1) και «Η παραβατικότητα των ανηλίκων είναι μέρος... τα οποία καλούνται να ενεργήσουν μεμονωμένα» (Κείμενο 2) σε σχέση με τις ευθύνες για την παραβατικότητα των ανηλίκων (60-70 λέξεις). Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Να παρουσιάσετε εκείνο το θέμα απ' όσα θέτει το ποίημα που είναι το πιο σημαντικό, κατά τη γνώμη σας. Να στηρίξετε την ερμηνευτική σας προσέγγιση σε τρεις κειμενικούς δείκτες. (150-200 λέξεις) Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε μια ομιλία σας σε σχολική εκδήλωση με θέμα τη βίαιη παραβατικότητα των ανηλίκων, να αναφερθείτε στα κύρια, κατά τη γνώμη σας, αίτια του φαινομένου, καθώς και στο πώς θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο

αυτό (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30